

Analyse | kraka

17. oktober 2019

Økonomisk løft til politiet har meget lav indvirkning på opklaringsprocenten

Af Jens Hauch og Kasper Hjalager Albrechtsen

Regeringen vil øge bevillingen til politiet og anklagemyndigheden med 1,2 mia. kr. i 2020 med henblik på at styrke politiet og øge trygheden i Danmark. Denne analyse viser, at opklarings sandsynligheden er lav for mange forbrydelser, hvilket særligt gælder ejendomsforbrydelser såsom indbrud. Analysen viser også, at det økonomiske løft til politiet sammenlignet med bevillingen 2018 er betydeligt mindre end 1,2 mia. kr. og ikke vil have den store indvirkning på opklarings sandsynligheden.

Kontakt

Økonom
Kasper Hjalager Albrechtsen
Tlf. 2645 6082
E-mail kha@kraka.org

1. Sammenfatning

Tryghed og opklarings-sandsynlighed

Det er langt fra alle forbrydelser, der opklares og fører til en dom for forbryderen. En lav opklarings-sandsynlighed kan krænke retsfølelsen. Regeringen har meldt ud, at danskernes tryghed er en kerneprioritet, og regeringen har derfor øget bevillingen til politiet og anklagemyndigheden med 1,2 mia. kr. i 2020 med henblik på styrke politiet. I denne analyse undersøges opklarings-sandsynligheden¹ for forskellige forbrydelser, og hvilken betydning den øgede bevilling vil have for denne sandsynlighed.

1/5 voldsforbrydelser opklares

Voldsforbrydelser er det strafferetlige område, hvor der overordnet er en størst opklarings-sandsynlighed. Der falder en straf og domsafgørelse ved tyve pct. af anmeldelserne. Sandsynligheden for at blive straffet er højere ved alvorligere voldsforbrydelser end ved simpel vold.

Få seksualforbrydelser opklares

Sandsynligheden for opklaring af ejendomsforbrydelser er lidt under seks pct. Opklarings-sandsynligheden er faldende med forbrydelsens alvor. Således er den 18 pct. for røveri 18 og under et halvt pct. for tyveri af cykel.

En øget bevilling...

Regeringen foreslår at øge bevillingen til politiet og anklagemyndigheden med 1,2 mia. kr. til 11,3 mia. kr., hvilket svarer til en stigning på knap 12 pct.² Men stigningen på 1,2 mia. kr. er målt i forhold til en teknisk fremskrivning til 2020, mens den faktiske bevilling har været noget højere i 2018 og 2019. Kriminalitetsstatistikken i denne analyse er fra 2018, og i 2018 var politiet og anklagemyndighedens bevilling på i alt 11,1 mia. kr. i 2020-priser. Når der tages højde for den generelle løn- og prisudvikling mellem 2018 og 2020 vil bevillingen i 2020 kun være 180 mio. kr. højere end i 2018, hvilket svarer til en stigning på 1,6 pct.³

... vil øge opklarings-sandsynligheden...

Der tages udgangspunkt i en øget bevilling på 180 mio. kr. siden 2018, da det vurderes mest retvisende at anvende denne. Hvis det optimistisk lægges til grund, at antallet af opklaringer vil øges procentvis med det samme som stigningen i politiets bevilling, så kan det beregnes, hvor meget opklarings-sandsynligheden ændres som følge af den højere bevilling.⁴

... men det har kun en lille indvirkning

Det økonomiske løft til politiet vil betyde, at opklarings-sandsynligheden for ejendomsforbrydelser vil stige med 0,1 pct. point til 5,6 pct., jf. Figur 1. Det svarer til, at der ville opklares 284 flere ejendomsforbrydelser ud af de i alt 318.000 anmeldelser. Selv hvis der blev taget udgangspunkt i øget bevilling på 1,2 mia. kr. og knap 12 pct., ville det ikke have en særlig stor indvirkning på opklarings-sandsynligheden. I så fald ville opklarings-sandsynligheden være 6 pct., og der ville opklares omkring 2.100 flere ejendomsforbrydelser.

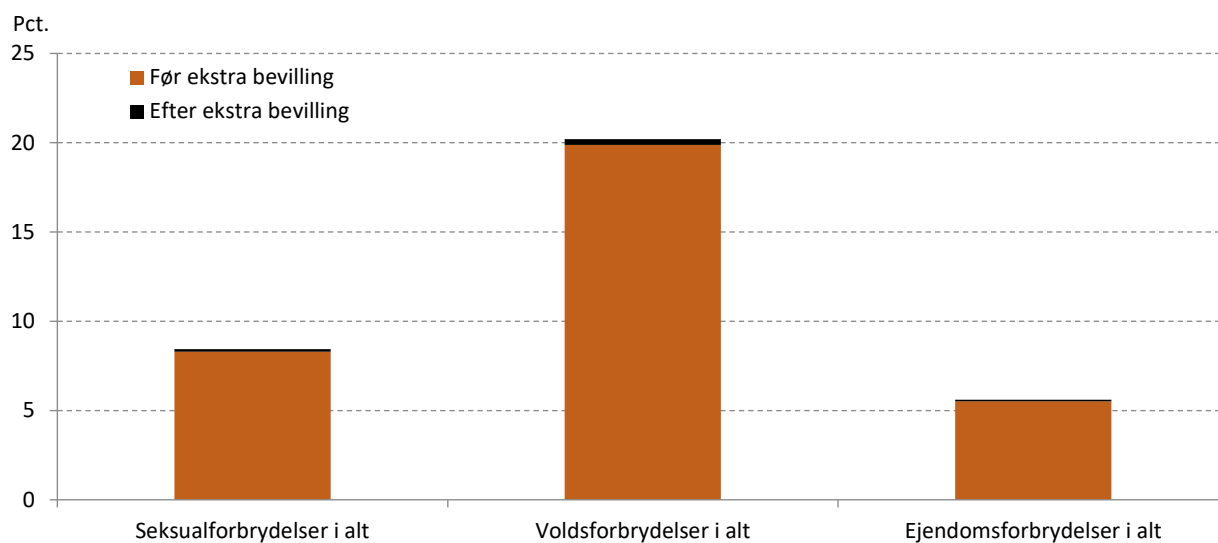
¹ Opklaring er i denne analyse defineret ved, at en anmeldelse har ført til en afgørelse, hvor forbryderen har fået en frihedsstraf eller fået en bøde.

² Politiet og anklagemyndighedens bevilling er en sammenlægning af hovedkonti 11.23.01, 11.23.04 og 11.23.16, hvilket bygger på et FIU-svar fra 23. september 2019, <https://www.ft.dk/samling/20182/almindel/fiu/spm/34/svar/1591254/2079730.pdf>. Stigningen på 1,2 mia. kr. er i forhold til den tekniske fremskrivning af bevillingen i 2020, som kan findes her <https://www.fm.dk/publikationer/2019/ffl20-teknisk>.

³ Den generelle pris- og lønindeks følger Økonomisk Administrativ Vejledning, <https://modst.dk/oekonomi/finanslov-og-udgiftsopfoelgning/indeks/fastprisberegninger/>.

⁴ Den præcise udmøntning af ekstrabevillingen ligger endnu ikke fast. Det er i analysen lagt til grund, at alle områder tilgodeses lige meget. Et særligt fokus på et strafferetligt område på bekostning af andre kan ændre på opklarings-sandsynlighederne. Det er sandsynligt, at opklarings-sandsynligheden ikke i praksis vil stige procentuelt svarende til de øgede bevillinger, hvis fx politiet i praksis har givet prioritet til de sager, der er lettest at opklare. Den opgjorte stigning i opklaringsprocenten er derfor formentlig et overkantskøn.

Figur 1 Opklaringsandsynlighed før og efter ekstra bevilling for overordnede strafferetlige områder, 2018

Anm.: Figuren viser, hvor stor en andel af anmeldelserne der fører til en domsafgørelse ved hhv. den nuværende statistik (2018-tal), og hvis det lægges til grund, at opklaringsandsynligheden vil stige med samme procent som stigningen i politiets bevilling. Regeringen vil øge bevillingen med 180 mio. kr. i forhold til 2018, hvilket svarer til en stigning på 1,6 pct. Opklaringsandsynligheden efter den ekstra bevilling baseres altså på 2018-tal med bevillingen fra 2020.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40, STRAF49) og Finansministeriets finanslovsdatabase.

Konklusion

Der er en lav opklaringsprocent for mange forbrydelser, og det kan være et problem for retsfølelsen, at så mange forbrydere går fri. En lav opklaringsprocent kan i sig selv også øge antallet af forbrydelser, fordi forbryderen kan reagere på sandsynligheden for at blive opdaget. Men analysen viser samtidig, at der skal tilføres rigtig mange ekstra ressourcer til politiet, hvis opklaringsandsynligheden skal højt op og dermed øge danskernes tryghed, som er en kerneprioritet for regeringen.

2. Indledning

1,2 mia. kr. mere i bevilling til politiet

Statsministeren nævnte i åbningstalen ved Folketingets åbning d. 1. oktober 2019 at *"rigtig mange danskere oplever, at politiet ikke længere rykker ud, når de står i en sårbar situation og har behov for myndighederne. Deres sager trækker i langdrag. Vi skal kunne have tillid til politi og retsvæsen. Alt andet er skræmmende"*.⁵ I denne sammenhæng præsenterede S-regeringen ved deres forslag til en finanslov d. 2. oktober 2019, at de vil øge bevillingen til politiet og anklagemyndigheden med 1,2 mia. kr. i 2020 med henblik på at sikre et styrket politi, der kan levere tryghed til danskerne.⁶ Politiets efterforskning skal blandt andet styrkes med flere droner og bedre mulighed for aflytning og ransagning.⁷

Opklarings sandsynligheden for forbrydelser

Men hvor trygge kan danskerne være i dag, hvis man kigger på andelen af forbrydelser, der opklares. Det er langt fra alle forbrydelser, der opklares og fører til en dom for forbryderen. I denne analyse beregnes opklaringsprocenten for en række forskellige forbrydelser, som er defineret ved andelen af de anmeldte forbrydelser, der fører til en domsafgørelse. Opklaringsprocenten kan også forstås som sandsynligheden for, at en forbrydelse opklares. Metoden bygger på en analyse af Kraka fra 2017, som på baggrund af opklaringsprocenten beregnede den sandsynlige straf og sammenlignede denne med den faktiske straf.⁸

Risikoen for straf kan være lav

En høj opklarings sandsynlighed kan have en præventiv virkning på, hvor mange forbrydelser der begås. Men i Danmark er der eksempelvis 127 anmeldelser om cykeltyveri om dagen, men det er kun lidt over hver 400. anmeldelse, der fører til en straf. En forbryder løber derfor ikke en særlig stor risiko, hvis de beslutter at stjæle en cykel. Samtidig var der i 2018 43.000 indbrud i danske hjem, virksomheder eller forretninger, men det var kun 700 af disse indbrud, der blev opklaret og førte til en straf.

Retsfølelsen

Retsfølelsen kan være i fare, når så mange forbrydelser går ustraffet hen. Særligt sammenlignet med den gene og omkostning et indbrud fx kan medføre for offer og forsikrings selskab. Det vil dog kræve rigtig mange ressourcer, hvis politiet skal opklare alle (eller bare en stor del) indbrud og cykeltyverier i Danmark. Denne analyse vil se nærmere på, hvilken betydning det vil have for opklaringsprocenten, når politiet får tilført mellem 180 mio. kr. og 1,2 mia. kr. flere ressourcer.⁹

Notatets indhold

I Afsnit 3 gennemgås opklarings sandsynligheden for hhv. seksualforbrydelser, voldsforbrydelser og ejendomsforbrydelser. I samme afsnit vises det, hvilken betydning regeringens forslag om øget bevilling til politiet har for opklarings sandsynligheden for de forskellige forbrydelser. I Afsnit 4 vises ændringen i opklarings sandsynligheden, hvis der tages udgangspunkt i en øget bevilling på 1,2 mia. kr. fremfor 180 mio. kr. I Afsnit 5 gennemgås data og den metodiske tilgang.

3. Opklarings sandsynligheden for forskellige forbrydelser

Opklarings sandsynlighed

Figur 2 viser sandsynligheden for, at en forbrydelse opklares inden for tre overordnede strafferetlige områder: seksualforbrydelser, voldsforbrydelser og ejendomsforbrydelser. Opklarings sandsynligheden er defineret ved den enkelte strafftypes andel af det samlede antal anmeldelser, hvor strafftypen gælder ubetingede frihedsstraffe, betingede frihedsstraffe og bødeførelser.

⁵ Kilde: <https://www.regeringen.dk/statsministerens-aabningstale/statsministerens-aabningstale-2019/>

⁶ Kilde: <https://www.fm.dk/nyheder/pressemeddelelser/2019/10/regeringen-saetter-velfaerd-foerst-i-groent-forslag-til-finanslov>

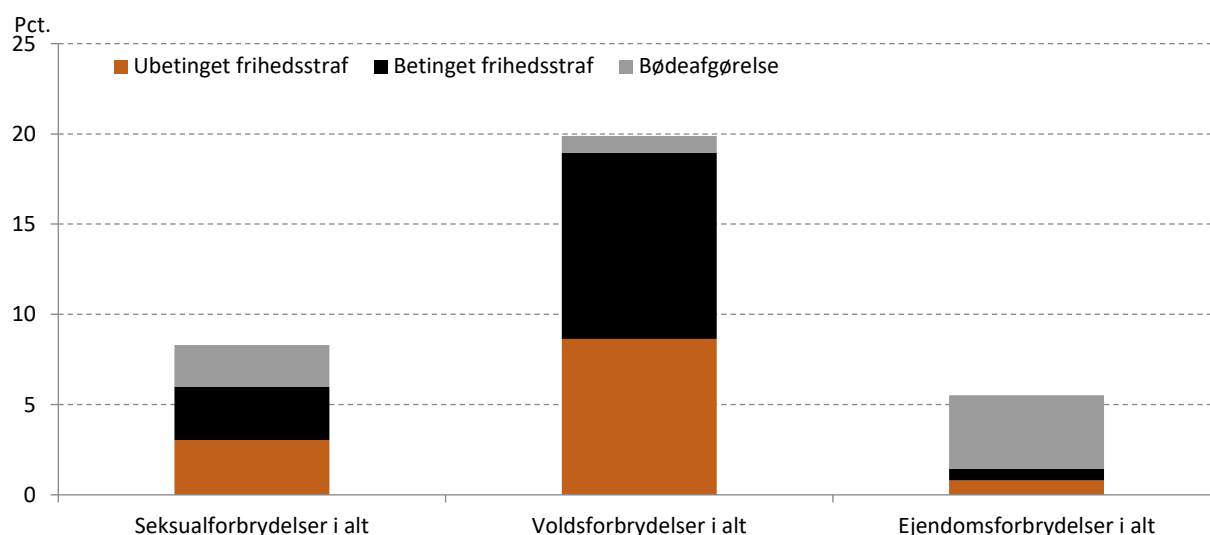
⁷ Kilde: <http://www.justitsministeriet.dk/nyt-og-presse/pressemeddelelser/2019/styrket-beskyttelse-af-graensen-mod-sverige-og-flere>

⁸ Se analysen her <http://kraka.org/analyse/lav-sandsynlig-straf-for-mange- alvorlige-forbrydelser>

⁹ 1,2 mia. kr. er i forhold til den tekniske fremskrivning af bevillingen i 2020, og 180 mio. kr. er i forhold til bevillingen i 2018 korregeret for pris- og lønudvikling.

- Voldsforbrydelser** Voldsforbrydelser er det strafferetlige område, hvor der overordnet er en størst opklarings-sandsynlighed. Der falder en straf og domsafgørelse ved 20 pct. af anmeldelserne, jf. Figur 2. Der er meget få bødef afgørelser for voldsforbrydelser, og sandsynligheden for at blive straffet er således i høj grad baseret på ubetingede og betingede frihedsstraffe.
- Seksualforbrydelser** Det er ca. 8 pct. af alle anmeldte seksualforbrydelser, der ender med en domsafgørelse, og opklarings-sandsynligheden er derfor væsentlig lavere end ved voldsforbrydelser. De fleste domme er enten en betinget eller ubetinget frihedsstraf. Størstedelen af bødef afgørelserne inden for seksualforbrydelser omhandler blufærdighedskrænkelser.
- Ejendomsforbrydelser** Sandsynligheden for opklaring er lavere for ejendomsforbrydelser end på de andre to strafferetlige områder. Det skyldes i særdeleshed en lav andel af ubetingede og betingede frihedsstraffe, som tilsammen kun udgør knap 1,5 pct. af alle anmeldelser, jf. Figur 2.

Figur 2 Opklarings-sandsynligheden fordelt på straf type for overordnede strafferetlige områder, 2018

Anm.: Opklarings-sandsynligheden er defineret ved den enkelte straf types andel af det samlede antal anmeldelser.
 Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40).

1,2 mia. kr. mere til politiet...

S-regeringen præsenterede i deres forslag til en finanslov d. 2. oktober 2019, at de vil øge bevillingen til politiet og anklagemyndigheden i 2020 med 1,2 mia. kr. med henblik på at sikre et styrket politi, der kan levere tryghed til danskerne. Dermed signalerer regeringen, at de blandt andet gerne vil øge opklarings-sandsynligheden.

... men kun 180 mio. kr. mere i forhold til 2018

Regeringen har i finanslovsforslaget afsat ca. 11,3 mia. kr. til politiet og anklagemyndigheden i 2020, og dermed øges bevillingen med knap 12 pct. Det skal dog bemærkes, at stigningen på 1,2 mia. kr. er målt i forhold til det tekniske forslag til finanslov 2020. Hvis bevillingen i 2020 sammenlignes med bevillingen i 2018, som er det seneste regnskabsår og det år forbrydelsesstatistikken er fra, er den kun øget med 530 mio. kr. i løbende priser og 180 mio. kr. i faste priser.¹⁰

¹⁰ Politiet og anklagemyndighedens bevilling er en sammenlægning af hovedkonti 11.23.01, 11.23.04 og 11.23.16, hvilket bygger på et FIU-svar, <https://www.ft.dk/samling/20182/almindel/fiu/spm/34/svar/1591254/2079730.pdf>. Den generelle pris- og lønindeks følger Økonomisk Administrativ Vejledning, <https://modst.dk/oekonomi/finanslov-og-udgiftsopfoelgning/indeks/fastprisberegninger/>.

Det lægges til grund, at sandsynligheden stiger tilsvarende...

Det vurderes mest retvisende at anvende stigningen på 180 mio. kr., hvilket svarer til en stigning på 1,6 pct. Det er usikkert, hvilken effekt den øgede bevilling vil have på opklaringsprocenten. Det afhænger blandt andet af, hvordan ressourcerne allokeres. Men hvis det lægges til grund, at opklaringsprocenten generelt stiger svarende til stigningen i politiets bevilling, kan det med udgangspunkt i tallene for 2018 beregnes, hvor meget opklaringsprocenten ændres for de enkelte forbrydelser. Det lægges også til grund, at den øgede bevilling følger den eksisterende fordeling af politiets ressourcer. Figur 3 viser på baggrund af disse antagelser, hvad opklaringsprocenten ændres med, når politiet får tilført 180 mio. kr. mere i bevilling. I Afsnit 4 kan det ses, hvordan opklaringsprocenten ændres med, hvis der i stedet tages udgangspunkt i en øget bevilling på 1,2 mia. kr.

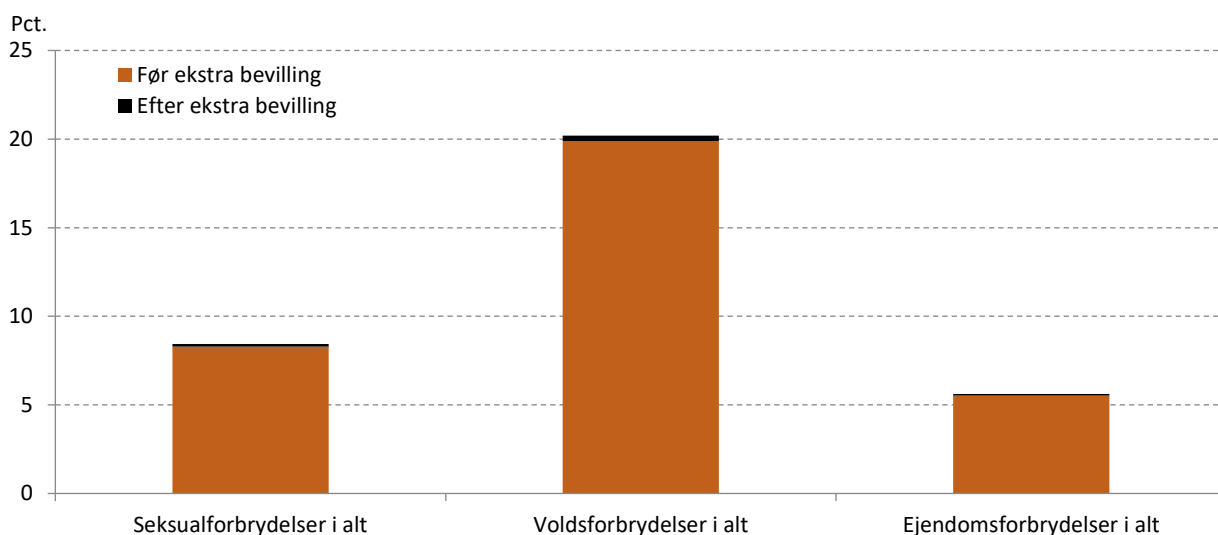
... hvilket giver et overkantsskøn

Det er en optimistisk antagelse, da det må forventes at marginalomkostningen ved opklaringer er stigende. Det vil sige, at det i analysen lægges til grund, at politiet i gennemsnit skal bruge samme ressourcer for at opklare de resterende uopklarede sager, som de i gennemsnit har brugt på de opklarede sager. Man kan dog forestille sig, at de resterende sager vil være sværere at opklare og dermed i gennemsnit kræver flere ressourcer end de sager, som allerede er opklaret. Det gælder måske særligt de alvorligere forbrydelser. Derfor vil ændringen i opklaringsandsynligheden som følge af den øgede bevilling være et overkantsskøn.

Lille stigning i sandsynligheden

For ejendomsforbrydelser vil opklaringsandsynligheden stige med 0,1 pct. point fra 5,5 pct. til 5,6 pct.pct. som følge af det økonomiske løft til politiet, jf. Figur 3. Det svarer til, at 284 flere ejendomsforbrydelser vil blive opklaret ud af de i alt 318.000 anmeldelser.

Figur 3 Opklaringsandsynlighed før og efter ekstra bevilling for overordnede strafferetlige områder, 2018

Anm.: Figuren viser, hvor stor en andel af anmeldelserne der fører til en domsafgørelse ved hhv. den nuværende statistik (2018-tal), og hvis det lægges til grund, at opklaringsandsynligheden vil stige med samme procent som stigningen i politiets bevilling. Regeringen vil øge bevillingen med 180 mio. kr. i forhold til 2018, hvilket svarer til en stigning på 1,6 pct. Opklaringsandsynligheden efter den ekstra bevilling baseres altså på 2018-tal med bevillingen fra 2020.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40, STRAF49) og Finansministeriets finanslovsdatabase.

Seksualforbrydelser

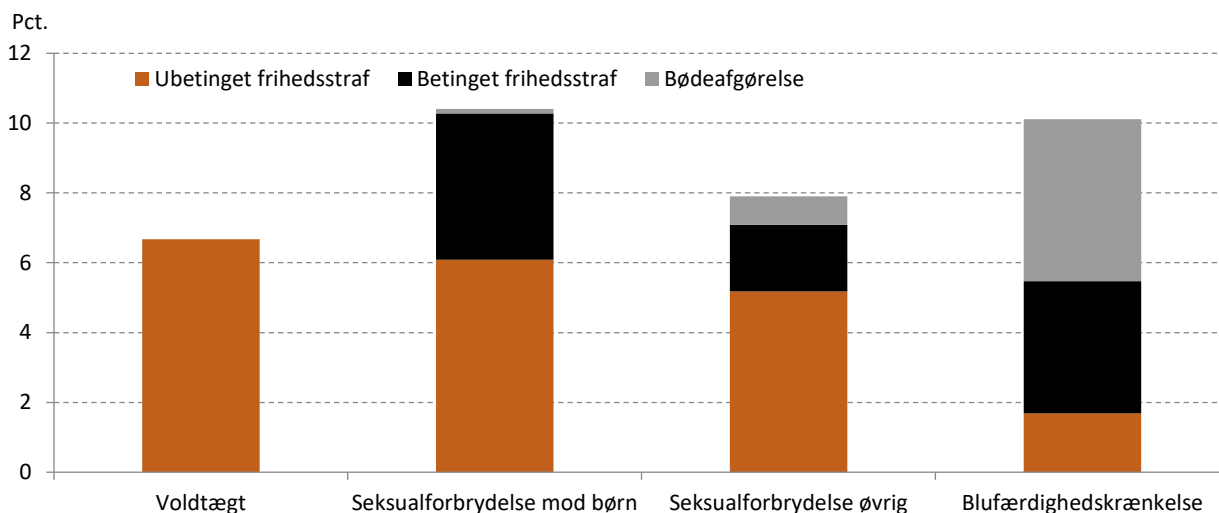
Lav sandsynlighed ved voldtægt

Sandsynligheden for at blive straffet for voldtægt er under 7 pct. og dermed lavere end for andre seksualforbrydelser, jf. Figur 4. Der kan dog være et betydeligt mørketal i denne situation, da ofrene kan være tilbageholdende med at anmelde forbrydelsen. Sandsynligheden kan derfor være overvurderet, jf. Boks 1.

Der opklares 10 flere voldtægtsanmeldelser

Med den øgede bevilling vil opklaringsandsynligheden for voldtægt under de nævnte antagelser øges kun med 0,1pct. point og dermed vil opklaringsandsynligheden stadig være lidt under 7 pct., jf. Figur 5. Det svarer til, der opklares lidt over én flere voldtægtsanmeldelse ud af de i alt 11.000 anmeldelser.

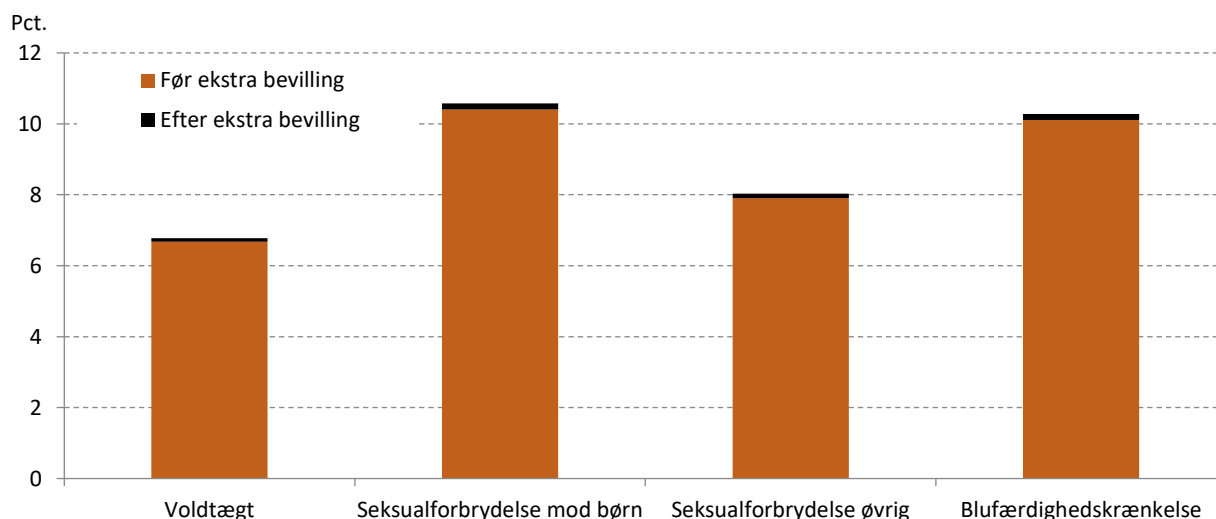
Figur 4 Opklaringsandsynligheden fordelt på strafstype for seksualforbrydelser, 2018

Anm.: Se anmærkning til Figur 2. *Seksualforbrydelser øvrig* omfatter blandt andet udnyttelse af folk med psykiske lidelser eller hjælpeløs tilstand.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40).

Figur 5 Opklaringsandsynlighed før og efter ekstra bevilling for seksualforbrydelser, 2018

Anm.: Se anmærkning til Figur 3. *Seksualforbrydelser øvrig* omfatter blandt andet udnyttelse af folk med psykiske lidelser eller hjælpeløs tilstand.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40, STRAF49) og Finansministeriets finanslovsdatabase.

Voldsforbrydelser

Vold har høj sandsynlighed for domsfældelse

Sandsynligheden for domsfældelse ved voldsforbrydelser er generelt relativ høj.

Det er særligt manddrab og alvorligere vold, hvor sandsynligheden for at blive straffet er høj, jf. Figur 6.

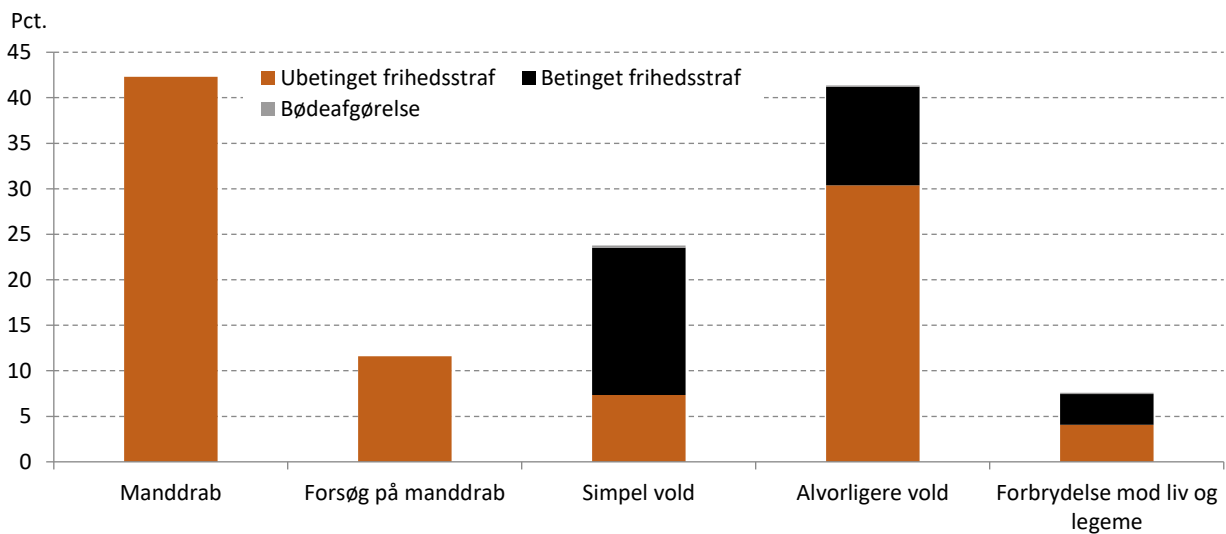
Større risiko ved alvorligere voldsforbrydelser

Sandsynligheden for at blive straffet er højere ved alvorligere voldsforbrydelser end ved simpel vold. Således er sandsynligheden ca. 24 pct. ved simpel vold mod 41 pct. ved alvorligere vold. Den øgede bevilling vil øge sandsynligheden fra 24 pct. til 24,5 pct. for simpel vold og fra 41 pct. til 42 pct. for alvorligere vold, jf. Figur 7.

Uddybning af forbrydelse mod liv og legeme samt frihed

Forbrydelse mod liv og legeme omhandler blandt andet undladelse af hjælp til en person, der er kommet til skade, samt medvirken til selvmord. Forbrydelse mod den personlige frihed omhandler ulovlig tvang, frihedsberøvelse og menneskehandel.

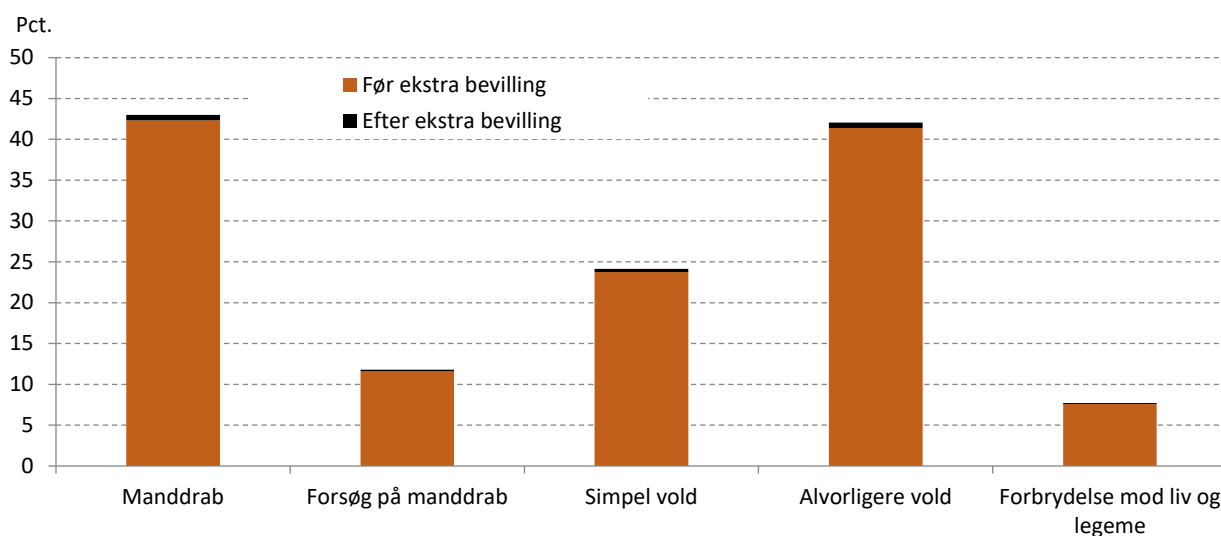
Figur 6 Opklaringsandsynligheden fordelt på type af voldsforbrydelse, 2018

Anm.: Se anmærkning til Figur 2.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40).

Figur 7 Opklaringsandsynlighed før og efter ekstra bevilling for voldsforbrydelser, 2018

Anm.: Se anmærkning til Figur 3.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40, STRAF49) og Finansministeriets finanslovsdatabase.

Lav sandsynlighed for domsfældelse

Ejendomsforbrydelser

Ved ejendomsforbrydelser er der en lav sandsynlighed for domsfældelse for alle underkategorier på nær røveri, jf. Figur 8. Sandsynligheden for domsfældelse er faldende med forbrydelsens alvor. Således er sandsynligheden for at blive straffet for røveri 18 pct. og under et halvt pct. for tyveri af cykel.

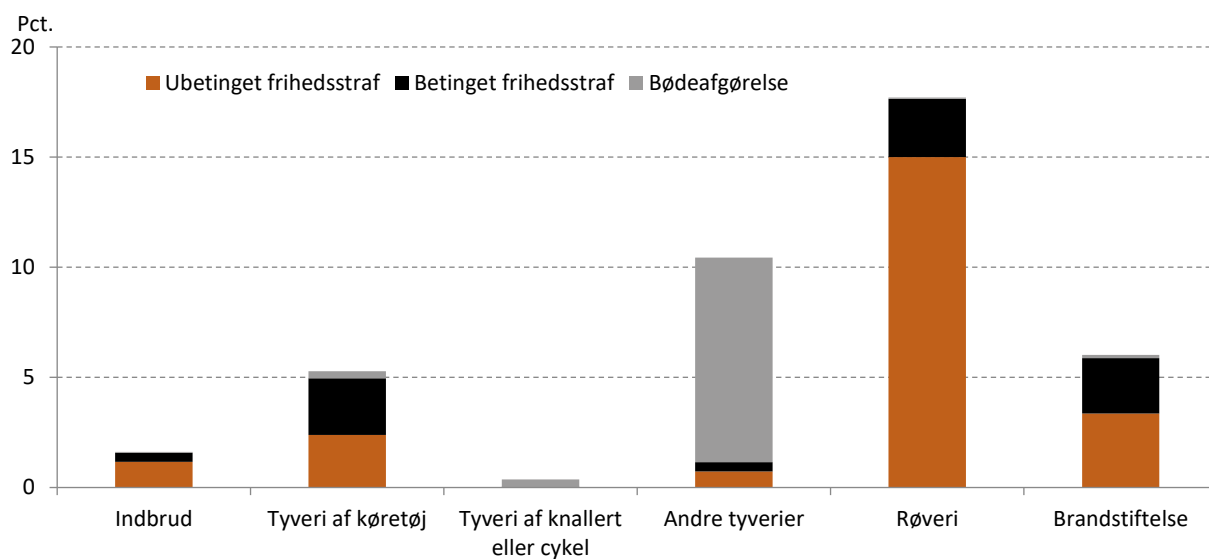
Tilsvarende lille sandsynlighed ved tyveri af køretøj

Ved tyveri af køretøj er der tale om registrerede, såvel som uregistrerede, personbiler, lastbiler og motorcykler. Sandsynligheden for at blive straffet er godt 5 pct. og er derfor højere end for indbrud, som kun er godt 1,5 pct.

Lille stigning i opklaringsprocenter

Fordi sandsynligheden for opklaring af de fleste ejendomsforbrydelser i forvejen er så lav, så gør stigningen i bevillingen ikke den store forskel på opklaringsprocenten for de fleste forbrydelser, jf. Figur 9. Eksempelvis vil andelen af opklarede indbrud stige med 0,03 pct. point, hvilket svarer til, at 11 flere indbrud opklares ud af 43.300 anmeldelser.

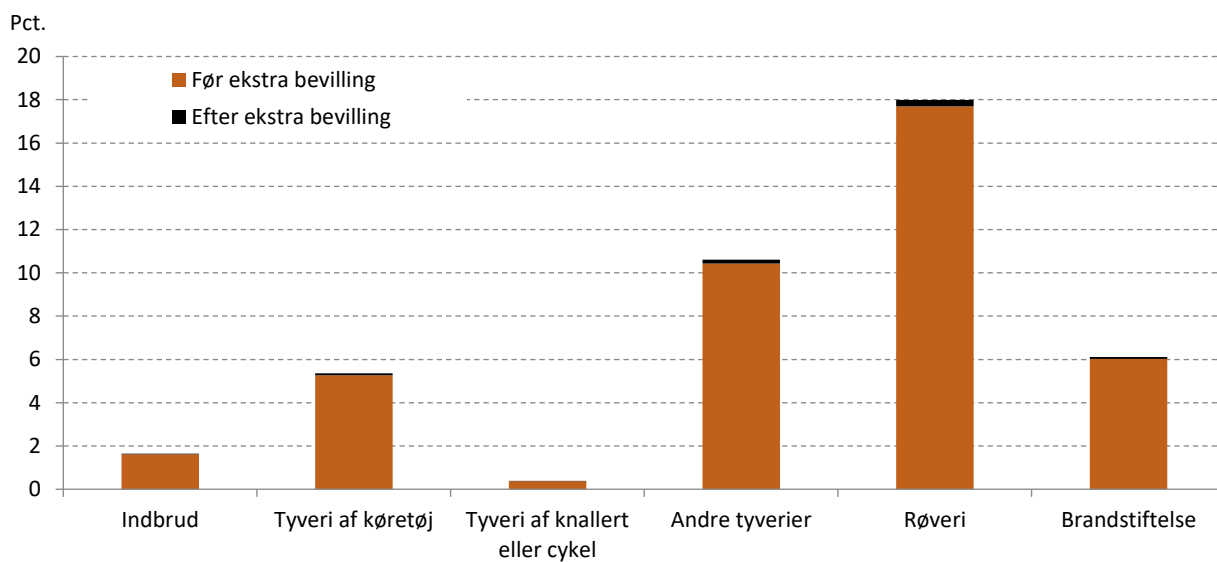
Figur 8 Opklaringsandsynligheden fordelt på type af ejendomsforbrydelse, 2018

Anm.: Se anmærkning til Figur 2. Indbrud omfatter indbrud i forrentning, virksomhed eller i beboelse.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40)

Figur 9 Opklaringsandsynlighed før og efter ekstra bevilling for ejendomsforbrydelser, 2018

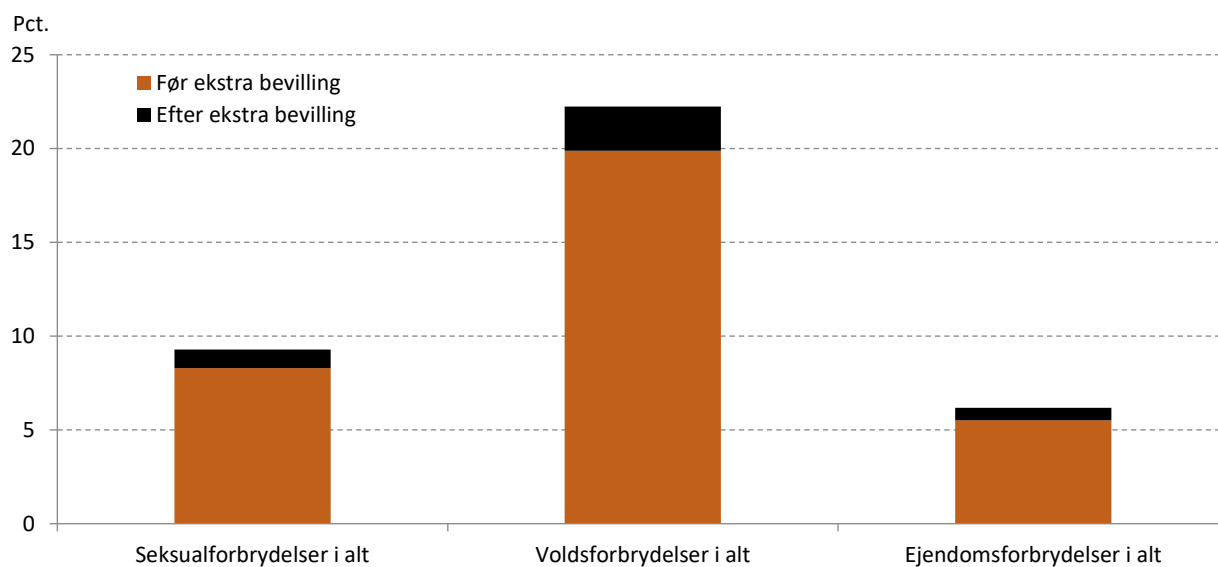
Anm.: Se anmærkning til Figur 3. Indbrud omfatter indbrud i forrentning, virksomhed eller i beboelse.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40, STRAF49) og Finansministeriets finanslovsdatabase.

4. Udgangspunktet for øget bevilling er 1,2 mia. kr. i stedet

Regeringen har meldt ud, at de vil øge bevillingen til politiet og anklagemyndigheden med 1,2 mia. kr. i 2020. I Afsnit 3 blev der taget udgangspunkt i en øget bevilling på 180 mio. kr., da vi målte i forhold til bevillingen i 2018 og i faste priser. Den øgede bevilling på 1,2 mia. kr. er målt i forhold til den teknisk fremskrivning af bevillingen til 2020, jf. Afsnit 3. I de følgende figurer vises, hvordan opklaringsandsynligheden ændres ved en øget bevilling på 1,2 mia. kr. i stedet for 180 mio. kr. men stadig samme antagelser som i Afsnit 3.

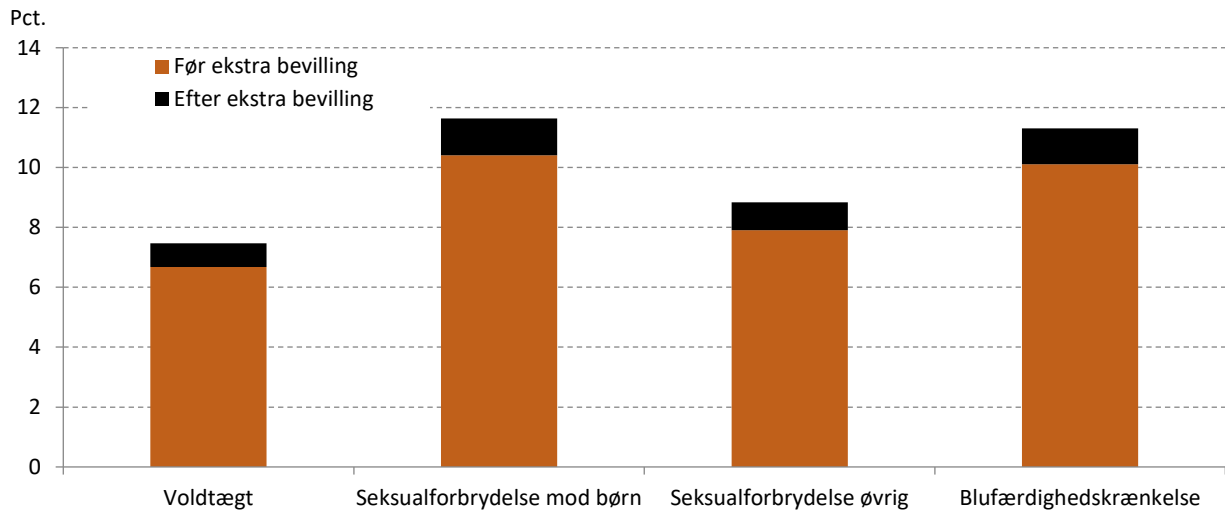
Figur 10 Opklaringsandsynlighed før og efter ekstra bevilling (1,2 mia. kr.) for overordnede strafferetlige områder, 2018

Anm.: Figuren viser, hvor stor en andel af anmeldelserne der fører til en dømsafgørelse ved hhv. den nuværende statistik (2018-tal), og hvis det lægges til grund, at opklaringsandsynligheden vil stige med samme procent som stigningen i politiets bevilling. Regeringen vil øge bevillingen med 1,2 mia. kr. i forhold til det tekniske forslag til finanslov 2020, hvilket svarer til en stigning på knap 12 pct. Opklaringsandsynligheden efter den ekstra bevilling baseres altså på 2018-tal med bevillingen fra 2020.

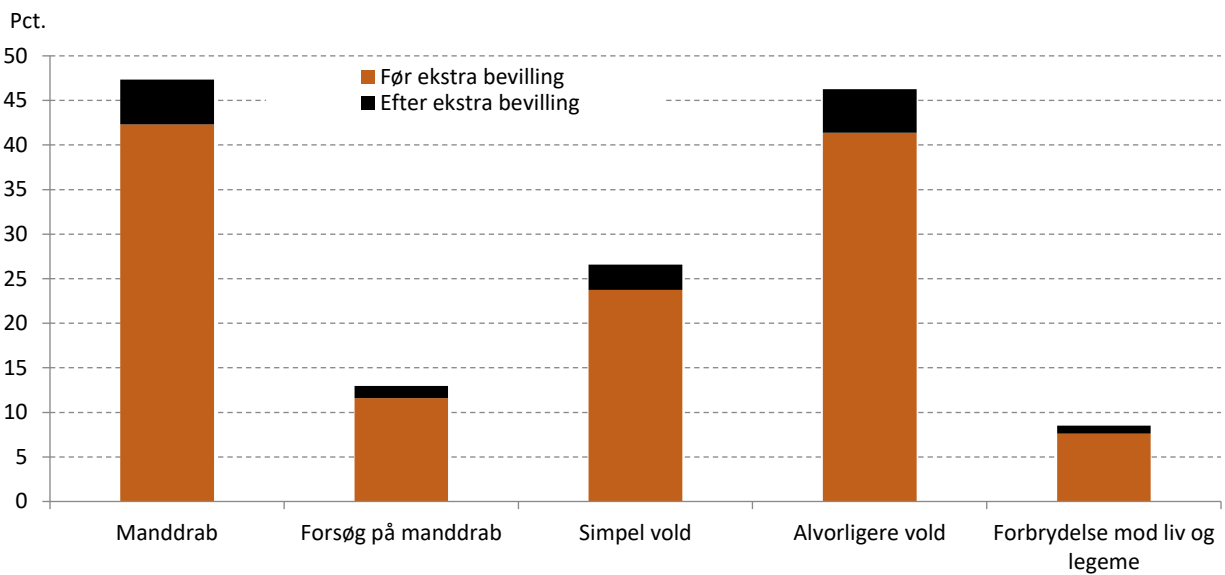
Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40, STRAF49) og Finansministeriets finanslovsdatabase.

Figur 11 Opklaringsandsynlighed før og efter ekstra bevilling (1,2 mia. kr.) for seksualforbrydelser, 2018

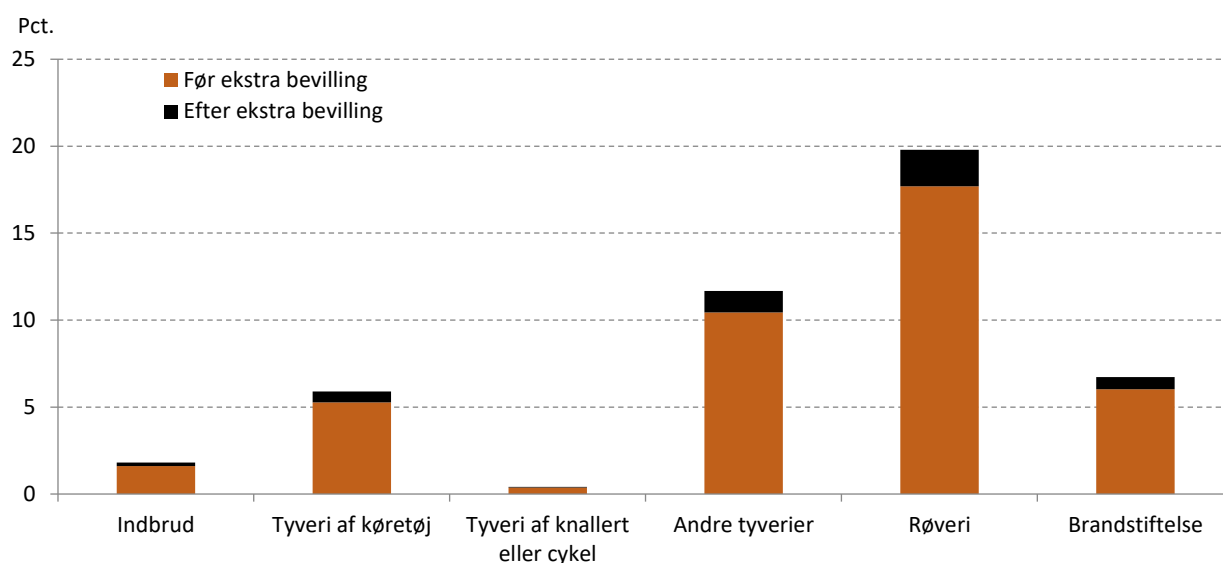
Anm.: Se anmærkning til Figur 10. Seksualforbrydelser i øvrigt omfatter blandt andet udnyttelse af folk med psykiske lidelser eller hjælpeløs tilstand.
 Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40, STRAF49) og Finansministeriets finanslovsdatabase.

Figur 12 Opklaringsandsynlighed før og efter ekstra bevilling (1,2 mia. kr.) for voldsforbrydelser, 2018

Anm.: Se anmærkning til Figur 10.
 Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40, STRAF49) og Finansministeriets finanslovsdatabase.

Figur 13 Opklarings sandsynlighed før og efter ekstra bevilling (1,2 mia. kr.) for ejendomsforbrydelser, 2018

Anm.: Se anmærkning til Figur 10. Indbrud omfatter indbrud i forrentning, virksomhed eller i beboelse.

Kilde: Egne beregninger baseret på data fra Statistikbanken (STRAF20, STRAF40, STRAF49) og Finansministeriets finanslovsdatabase.

5. Datamæssige forbehold ved analysen

Datamæssige udfordringer

Der er en række datamæssige udfordringer ved beregningen af opklarings sandsynligheden, og disse diskuteres i Boks 1. Udfordringerne betyder, at resultaterne generelt er behæftet med usikkerhed.

Boks 1 Særlige forhold i beregningen af sandsynligheden

Fra anmeldelse til domfældelse

Anmeldelser: Ved nogle forbrydelser, fx et villaindbud, der har et direkte offer, anmelder en borger forbrydelsen til politiet. Ved andre forbrydelser, fx narkotika, foreligger der typisk ikke en anmeldelse, men politiet efterforsker på eget initiativ. Mange forbrydelser bliver ikke anmeldt, hvorfor der er et betydeligt mørketal, jf. nedenfor.

Sigtelser: Hvis politiet på baggrund af en anmeldelse eller egen efterforskning mener at kunne identificere en gerningsmand, rejser politiet sigtelse. Det giver bl.a. politiet mulighed for at varetægtsfængsle personen under efterforskningen, men giver også den sigtede en række rettigheder. I mange tilfælde er det dog ikke muligt for politiet at identificere en mulig gerningsmand, hvorfor mange anmeldelser ikke fører til en sigtelse.

Tiltale: Hvis politiet på baggrund af efterforskningen mener at kunne bevise, at en mistænkt er skyldig, rejser anklagemyndigheden tiltale. Anklagemyndigheden er formelt en del af politiet. I mange tilfælde når efterforskningen dog ikke frem til, at der kan rejses tiltale. Mange sigtelser fører derfor ikke til en tiltale.

Dom: På baggrund af tiltalen føres en retssag, hvor det afgøres, om den tiltalte er skyldig. Under retssagen kan det vise sig, at beviserne ikke er tilstrækkelige, så den tiltalte frikendes.

Mørketal

Mørketallet/anmeldelsesprocenten angiver hvilken andel af en given type forbrydelse, der ikke anmeldes. Hvis mørketallet er højt, eksisterer der således mange forbrydelser, der ikke indgår i de anvendte data. Et højt mørketal betyder således, at opklarings sandsynligheden overvurderes. For forbrydelser med et direkte offer opgøres anmeldelsesprocenten i offerundersøgelserne.¹¹ Her fremgår det, at mørketallene for forskellige typer forbrydelser har været nogenlunde konstante over de seneste 15-20 år. Det er dog en vigtig pointe, at der er stor forskel på tværs af forbrydelser.

For nogle forbrydelsestyper er der ikke et direkte offer. Det gælder fx overtrædelse af narkotikalovning, våbenlovgivning og færdselslovgivning. For disse såkaldte indsatsområder vil antallet af sigtelser, og dermed også anmeldelser, i høj grad afhænge af politiets indsats på området. Andelen af denne type forbrydelser, der bliver anmeldt, må derfor forventes at være væsentligt mindre end for andre typer forbrydelser, hvor offeret har personlig tilskyndelse til at anmeldelse, hvorfor der kan være et højt mørketal for denne type forbrydelser. Til gengæld må man forvente, at en høj andel af anmeldelserne fører til domfældelse, da anmeldelse og sigtelse først finder sted, når anklagemyndigheden mener, at en domfældelse er sandsynlig. Denne type forbrydelse er dog udeladt af denne analyse.

Fejlagtige anmeldelser

Anmeldelser kan være forkerte. Det kan skyldes, at den anmeldte forbrydelse ikke har fundet sted, men at anmeldelsen fx fortages for at skade en bestemt person eller for at opnå forsikringsudbetaling. Det er også muligt, at en anmeldelse kategoriseres forkert, hvis eksempelvis et anmeldt mord i retten viser sig at være vold med døden til følge. Hvis en person frifindes, er det ikke muligt at afgøre, om det skyldes, at den anmeldte forbrydelse har fundet sted, men ikke har kunnet bevises, eller at den anmeldte forbrydelse ikke har fundet sted. Hvis anmeldelsen er korrekt, og forbrydelsen har fundet sted, beregnes den korrekte sandsynlighed. Hvis anmeldelsen ikke er korrekt, undervurderes sandsynligheden. Fejlagtige anmeldelser påvirker således resultatet i modsat retning af mørketallet.

Bias mod alvorligere forbrydelser

Ofte bliver en person dømt for flere forbrydelser i samme retssag. I det tilfælde vil domsfældelsen kun fremgå som én forbrydelse og ikke som flere forbrydelser. Den forbrydelse, der fremgår i data, er den mest alvorlige af de forbrydelser, som forbryderen bliver dømt for. Der vil således opstå en bias mod de forbrydelser, der er af alvorligere karakter. Dette vil føre til, at det opgjorte antal domfældelser for mindre alvorlige forbrydelser undervurderes.

Tidsforskydning mellem anmeldelse og domfældelse

Anmeldte forbrydelser vil ofte ikke blive opklaret med det samme, og der kan yderligere gå lang tid fra sigtelse til dom. Ofte vil anmeldelsen og domfældelsen derfor ikke finde sted samme år. Da anmeldelser og domfældelser opgøres på årsbasis er der derfor ikke nødvendigvis korrespondance mellem anmeldelser og domfældelser. Dette giver ikke nævneværdige metodiske fejl, så længe antallet af anmeldelser og domfældelser er konstante over årene. Men for visse små forbrydelseskategorier kan der være kraftige variationer fra år til år, så for disse kan den tidsmæssige forskydning være problematisk. Ligeså gælder for forbrydelser, der er i kraftig stigning eller fald.

¹¹ Pedersen, B.A.J., Kyvsgaard, B. og Balvig, F. (2015): Udsathed for vold og andre former for kriminalitet. Offerundersøgelserne 2005-2014 med særligt afsnit om vold og reviktimisering.